

Foreslåtte endringer i forurensningsloven og aktørenes syn

Synspunkt fra kommunene

Av Olav Bye

Olav Bye er renovasjonssjef i Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap

Innlegg på seminar 1999

Det å skulle gi uttrykk for en felles oppfatning av dette fra 435 forvaltningsenheter kan synes som en noe håpløs oppgave. En pekepinne ligger imidlertid i det brev som KS har sendt sine medlemmer i sakens anledning. KS stiller seg kritisk til forslaget og mener det kan føre til svekket beredskap for sluttbehandling.

Stat, kommuner og næringsliv har i gang eller under planlegging en rekke tiltak for avfallsminimering.

Hvorfor kommer da departementet med forslag om endring akkurat nå?

- Bransjeavtalen om emballasje er i ferd med å virke.
- Batteriforskriftene (bly) er en suksess.
- Forskrift for kasserte dekk har oppnådd hensikten.
- Brunt papir har rekord i returprosent hele 80%.
- Papirinnsamling (avsverting) går mot nye rekorder.
- Norske skog bygger fabrikk for returfiber.

- Landbrukstilsynet har satt bom for matrester fra husholdningene til før.
- Det er straffeskatt for vanlige forbrukere i form av sluttbehandlingsavgift.
- Konkurransetsetting. Så godt som all innsamling av forbruksavfall skjer etter kontrakt i en eller annen form med entreprenører.
- Produsentansvar innført for EE-avfall.
- Kommunenes plikt til å motta (eller ha ordninger for) spesialavfall er utvidet.

Det kan kort anføres argumenter for hvorfor det IKKE er nødvendig med endring.

- Ulik praktisering kommunene i mellom kan være et konkurransemoment i rammebetingelsene for næringsliv (ny virksomhet).
- Ulik tolkning kan vi leve med. Konflikter er ikke dokumentert, tvert om.
- Problem m.h.t. ulik forståelse er konstruert.
- Konflikter er et storby fenomen.

- Gjenvinnbart avfall taes pr. i dag hånd om av entreprenører. Bedrifter står fritt om de vil sortere selv eller ikke.

Endringsforslaget kan sees fra en anen og mer fundamental synsvinkel. Det går på kommunenes dvs. lokalforvaltningens rolle på miljø/ forurensningsområde.

Med dette forslaget til lovendring vil departementet drastisk redusere kommunenes rolle på avfalls/forurensningsområdet. Det gjøres ganske enkelt ved å vesentlig innskrenke myndigheten til å gebyrlegge avfallsproduserende eendommer,

Departementet er historieløs. Adresseliste over høringsinstansene bekrefte dette. **Helsedep. og helsedirektoratet er ikke** med tatt med på denne. Det var for å ivareta folkehelsen at det ble opprettet offentlig renovasjon. Den helsemessige side er like viktig nå.

Forslaget vil medføre at kommunene mister styringen med bl.a. organisk og lett bedervelig avfall (matrester).

Situasjonen skal ikke svartmales, men det vil bli virksomheter som kommer til å disponere avfallet ulovlig. Våtorganisk avfall vil komme på avveie og «bakgårdsbrenning» vil få sin renesanse. Det uten at kommunen har effektive sanksjonsmidler. Hva er da viten med å være forurensningsmyndighet?

Lovendringen er unødvendig

De begrunnelser som departementet anfører er i hovedsak:

- Større frihet for næringslivet til å velge løsninger.
- Stimulerer til redusert utslipp fra sluttbehandling.
- Bedre utnyttelse av råstoff.
- Klarere grensedraining.

Dette kan imidlertid oppfylles ved bruk av gjeldende lovverk. §32 pkt. 3 siste setning.¹⁾

Denne bestemmelsen ble tatt inn nettopp for å gi næringslivet mulighet for å gå utenom kommunale ordninger hvis kommunen ikke var samarbeidsvillig.

§33 kan også brukes hvis viljen er tilstede. § 33 omhandler hjemmel til pålegg om gjenvinning og ombruk m.v.

Bruken av disse §§ krever innsikt og forståelse for hva en vil løse. Departementet velger den letteste vei - FRI - FLYT.

Klarere grensedraining går på påstått sammenblanding av kommunal forvaltning og forretningsdrift. De fleste av disse tilfellene er nå historie. De få kommunene som driver innsamling / sortering mv. i egen regi skiller nå denne virksomheten ut som eget forretningsområde. **Begrunnelsen er ikke lenger gyldig**

I rammen for dette innlegget er det etterspurt hva endringene vil ha for *muligheter* og forpliktelser for kommunene. Kort oppsummert kan det sies slik:

- Muligheten til å bekjempe ulovlig avfallsdisponering begrenses.

¹⁾ *Innsamling av forbruksavfall. Forurensningsmyndighetene kan i særlige tilfelle ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at kommunens sam-tykke ikke er nødvendig.*

- Muligheten til å pådra seg ekstra utgifter øker.
- Muligheten til å tjene penger slik departementet beskriver, kan en se bort fra. Det er ikke det offentliges primære oppgave å drive forretningsdrift.

Pkt.2 skal utdypes. Kommunene har i dag en rekke returpunkt for ymse avfalls fraksjoner og mottak/ miljøstasjoner som kan nyttes av alle. Håndtering av innlevert gjenvinnbart avfall dekkes på langt nær av det som betales ved levering. Mange steder leveres det vederlagsfritt. Differansen dekkes over avfallsgebyret. Hvis loven endres, faller gebyr fra næringsseidommene bort. Skal gratispassasjerer unngås må næringsdrivende nektes adgang, returpunkter må fjernes, eller de betaler full pris. Resultat: Ingen eller dårligere tilbud .

Kommunenes forpliktelser reduseres til kun å ha ansvaret for renovasjon fra husvære. Grensetilfelle vil det imidlertid bli også etter den forslåtte endring. Er avfall fra utleiebygg med leiligheter næringsavfall eller går det under begrepet husholdningsavfall?

Sannsynligvis vil kommunene begrense oppgaven mest mulig for å spare administrative ressurser. På litt sikt vil det føre til lavere gebyrer for husholdningene avhengig av om kommunen drar med seg store kapitalutgifter. Renovasjon av husholdninger er enkelt, mengden avfall endrer seg lite over tid og antall abonnenter er forutsigbart. er disse er enkel, stabil i mengde og antall, godt egnet for langsiktige avtaler.

Næringslivet kan seile sin egen sjø.

Beredskapen på mottaksiden svekkes. Kommunene vil av økonomiske grunner tilpasse kapasiteten på egne sluttbehandlingsanlegg til egen innsamling. Næringslivet kan derved i deler av landet stå uten muligheter til å få levert sitt restavfall lokalt.

Kanskje dette på sikt vil medføre at SFT må tillate mer sambrenning?

Ting kjøres på fylling eller i forbrenningsanlegg fordi det ikke har noen verdi. Avfall blir ikke mer verdt fordi om det transporteres av entreprenør utenom kommunal renovasjon.

Frislipp behøver ikke i seg selv å føre til mer kostnadseffektiv behandling. Restavfall fra næringsliv kan bli ekskludert fra kommunale deponi og forbrenningsanlegg p.g.a. mangel på kapasitet.

Når det gjelder gjenvinnbare fraksjoner er en økning i mengde for disse avhengig av om det finnes et marked for dette råstoff.

Valg av behandlingsløsninger.

Departementet må være fullstendig i utakt med realitetene. Hva behandlingsløsninger har å gjøre med endring av definisjonene er høyst uklart.

Kommunale renovasjons i den utstrekning dette er gjort gjeldene for næringsseidommer omfatter som regel kun restavfall og matrester fra storhusholdningene.

Alle andre avfallstyper slik som:

- Papir.
- Bølgepapp, brunt papir.
- Plastfolie.

- Trevirke.
- Spesialavfall.

taes hånd om av private firmaer og leveres til private sorteringsbedrifter. Gjenvinnbart avfall i blandet våtorganisk (matrester mv.) er å betrakte som forbruksavfall. Taes da med i den offentlige renovasjon av hygieniske grunner.

Alt bygge- og rivningsavfall og avfall fra bedrifter taes hånd om på det private marked.

Forslaget til endring er et forsøk på å dekke over næringslivets manglende evne til selv å ta vare på sitt eget avfall. For departementet sin del må det være manglende evne og vilje til å bruke gjeldende lovverk.

Uansett utfall av behandlingen av dette lovforslag vil tingene jenke seg under marsjen. Det virker imidlertid lite fremsynt å ture frem med endringer før det er blitt resultater av de tiltak som er på gang.